

رویکردهای نوین در
برنامه‌ریزی شهری

تالیف:

سیدامجد حسینی نیا

فریا پرهیز

مصطفی دسفانی

سرشناسه	: حسینی نیا، سیداحمد، ۱۳۵۷
عنوان و پدیدآور	: رویکردهای نوین در برنامه ریزی شهری / نویسنده: سیداحمد حسینی نیا،
مشخصات نشر	: تهران، آراد کتاب،
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۶-۴۱۸-۶
موضوع	: شهرسازی - نوآوری
شناسه افزوده	: پرهیز، فریاد، ۱۳۶۴
شناسه افزوده	: دهقانی، مصطفی، ۱۳۶۴
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ر ۵۶ ح/ ۱۶۶ HT
رده بندی دیویی	: ۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتابخانه ملی	: ۵۶۱۸۸۵۷

رویکردهای نوین در برنامه ریزی شهری

- ☒ تالیف : سیداحمد حسینی نیا، فریاد پرهیز، مصطفی دهقانی
☒ ناشر: آراد کتاب
☒ قیمت: ۳۷۵۰۰۰ ریال
☒ تیراژ: ۵۰۰ جلد
☒ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸
☒ چاپ و صحافی: اتفاق
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۶-۴۱۸-۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است. کلیه حقوق و حق چاپ متن، طرح روی جلد و عنوان کتاب با نگرش به قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ برای انتشارات آراد کتاب محفوظ است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

مرکز پخش و فروش:

انتشارات آراد کتاب تلفن: ۶۶۹۷۵۲۸۵ - ۶۶۴۸۲۲۲۶ - ۰۹۱۲۳۰۶۲۴۵۸

فروشگاه اینترنتی: www.aradbook.com

۷	مقدمه
۱۳	بخش اول: دانش و توسعه شهری
۱۵	فصل اول: تکنوپل
۱۵	مقدمه
۱۷	تکنوپل
۱۸	بارک عنوم
۲۱	مجاذهای صنعتی فناوری پیشرفته (مثال سیلیکون ولی)
۲۲	نویس
۲۵	شهر عنوم
۲۶	جمع‌بندی
۲۷	منابع
۳۱	فصل دوم: شهر الکترونیک
۳۱	مقدمه
۳۲	مفهوم شهر الکترونیک
۳۴	ابعاد و ویژگیهای شهر الکترونیک
۳۵	الزامات و موانع تحقق شهر الکترونیک
۳۶	مدلیها و الگوهای توسعه شهر الکترونیک
۳۸	تجارب شهرهای الکترونیک
۴۰	جمع‌بندی
۴۲	منابع
۴۵	فصل سوم: شهر دیجیتال
۴۵	مقدمه
۴۶	تعریف شهر دیجیتال
۴۸	انواع شهرهای دیجیتال
۵۰	پیشینه و تجارب جهانی شهر دیجیتال
۵۴	جمع‌بندی
۵۶	منابع
۵۹	فصل چهارم: شهر هوشمند
۵۹	مقدمه
۶۰	مفهوم شهر هوشمند

۶۲	زمینه های شکل گیری و توسعه مفهوم شهر هوشمند
۶۴	ابعاد و ویژگیهای شهر هوشمند
۶۶	تجارب جهانی شهر هوشمند
۷۱	اقدامات تحقق شهر هوشمند
۷۳	جمع بندی
۷۳	منابع
۷۵	فصل پنجم: شهر دانش، تحقق توسعه شهری دانش بنیان
۷۵	مقدمه
۷۶	تاریخچه شکل گیری شهر دانش
۷۸	مفاهیم و ویژگیهای شهر دانش
۸۰	عوامل رفیع شهرهای دانش
۸۱	مدل های نگاههای شهر دانش
۸۲	تجارب شهر دانش
۸۴	جمع بندی
۸۶	منابع

۹۱	بخش دوم: مدیریت بصری شهری
۹۳	فصل ششم: راهکارهای کاهش آلودگی بصری و تبلیغات تجاری در فضاهای شهری
۹۳	مقدمه
۹۴	آلودگی بصری
۹۴	آلودگی بصری علائم تبلیغات تجاری در فضاهای شهری
۹۶	مرور تجربیات جهانی کنترل آلودگی بصری علائم تبلیغات تجاری
۹۸	جمع بندی
۱۰۰	منابع
۱۰۳	فصل هفتم: راهکارهای کنترل آلودگی نوری در فضاهای شهری
۱۰۳	مقدمه
۱۰۴	انواع آلودگی نوری
۱۰۵	گنبد نوری
۱۰۶	خیرگی
۱۰۶	تجاوز نور
۱۰۸	ناهنجاری نوری
۱۰۸	حضور نور
۱۰۸	سوسو زدن

۱۰۹	اثرات آلودگی نوری
۱۰۹	اثر آلودگی نوری بر گیاهان
۱۰۹	اثر آلودگی نوری بر جانوران
۱۰۹	اثر آلودگی نوری بر انسان
۱۱۰	تجارب جهانی برای کنترل آلودگی نوری
۱۱۳	جمع‌بندی
۱۱۴	منابع
۱۱۷	فصل هشتم: راهکارهای ارتقای کیفیت فضای شهری از طریق مجسمه‌های شهری
۱۱۷	مقدمه
۱۱۹	مفاهیم مرتبط با مجسمه شهری
۱۲۳	انواع مجسمه‌های شهری
۱۲۴	معرفی طراحی مجسمه‌های شهری
۱۲۵	مکانیسم مجسمه‌های شهری
۱۲۶	جمع‌بندی
۱۲۸	منابع
۱۳۱	فصل نهم: راهکارهای ارتقای کیفی باغ وحش‌های شهری
۱۳۱	مقدمه
۱۳۳	تحولات تاریخی و مفهومی باغ وحش
۱۳۶	مرور تجارب برنامه ریزی و طراحی باغ وحش
۱۳۹	جمع‌بندی
۱۴۱	منابع
۱۴۵	بخش سوم: برنامه‌ریزی مشارکتی
۱۴۷	فصل دهم: تکنیک‌های مشارکت ذی‌نفعان در فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت شهری
۱۴۷	مقدمه
۱۴۸	سطوح مشارکت ذی‌نفعان
۱۴۹	تکنیک‌های مشارکت ذی‌نفعان
۱۵۰	گروه کانونی
۱۵۱	کمیته مشورتی شهروندی
۱۵۱	خانه باز
۱۵۲	نظر نسبی مشورتی
۱۵۲	هیئت منصفه شهروندی
۱۵۲	اجماع‌سازی

۱۵۳	کنفرانس اجماع سازی
۱۵۳	کارگاههای فشرده یا شارژ
۱۵۴	نظرسنجی و پیمایش
۱۵۴	استماع عمومی
۱۵۵	جلسات اعلام نظر عمومی
۱۵۵	مزاره برمج
۱۵۵	خطوط داغ
۱۵۵	شهر گشت
۱۵۶	سفر میدانی
۱۵۶	جمع بندی
۱۵۹	منابع
۱۶۱	فصل یازدهم: تحلیل ذی نفعان در فرایند برنامه ریزی و مدیریت شهری
۱۶۱	مقدمه
۱۶۲	مفهوم ذینفع و تحلیل ذینفعان
۱۶۴	روشهای شناسایی ذینفعان
۱۶۵	روشهای طبقه بندی (اولیه) ذینفعان
۱۶۷	معیارهای طبقه بندی (اولویت بندی) ذینفعان
۱۶۹	مدل ماتریس قدرت/علاقه (منافع)
۱۷۱	روش تحلیل شبکه اجتماعی (SNA)
۱۳۹	جمع بندی
۱۷۶	منابع

دیباچه

امروزه روند پر شتاب شهرنشینی و رشد فزاینده جمعیت شهرها، موجب تبدیل شهرها به مکان مصرف انرژی انبوه و تولید انواع آلاینده‌های محیطی از جمله آلاینده‌های بصری و نوری شده است که تأثیرات منفی شدیدی بر روان و جسم شهروندان می‌گذارد. همچنین چالش شهرها برای حفظ و ارتقای زیرساخت‌های مورد نیاز و استقرار فرایندهای نوآورانه، کارآمد، موثر، باز و مشارکتی برای ایجاد برنامه‌های کاربردی و خدمات نوآورانه جهت پاسخگویی به خواست شهروندان در زمینه‌هایی نظیر مراقبت‌های بهداشتی، رسانا، انرژی و محیط زیست، ایمنی و خدمات عمومی به امری مهم تبدیل شده است. علاوه بر این، نارسایی برنامه ریزی سنتی در دستیابی به پایداری شهری، ضرورت استفاده از راهکارهای هوشمندانه، نوآورانه و فناورانه را در چارچوب الگوهایی همانند شهر دانش، شهر هوشمند، شهر دیجیتال و مانند آن برای تبدیل شهرها به برویی مثبت برای زندگی پایدار، افزایش داده است.

با افزایش اهمیت بین‌المللی اقتصاد شهری و نقش حیاتی شهرها در گذار به اقتصاد دانش بنیان از طریق نیروی انسانی ماهر، کارآزمین و خلاق، تحول گسترده‌ای در مفهوم توسعه شهری با تأکید بر مزیت دانشی و نقش دانش به عنوان محور توسعه شهری و تغییر دهنده ساختار مکانی شهرها به وجود آمد. در همین راستا، تغییرات پارادیمی برنامه‌ریزی شهری؛ مانند مرکز زدایی فضا، عدم نگاه به شهروند به مثابه مصرف‌کننده نتایج برنامه‌ریزی، تلقی برنامه‌ریزی شهری به مثابه فرایند سیاسی برای تحقق توسعه کاربردی، موجبات تبدیل این حرفه دانشی از دانش فنی و مهندسی به دانشی میان‌رشته‌ای برای تحقق حکمروایی شهری را فراهم نموده است. بسیج اجتماعی شهروندان، تسهیل‌گری یادگیری اجتماعی، انعطاف‌پذیری، غیرمتمرکز کردن و تامین منافع عمومی از طریق مذاکرات بین ذینفعان این روند است. بدین ترتیب، دستیابی به اهداف سازندگی شهری منوط به گفتگو، مذاکرات بین ذینفعان چندگانه (عوامل حکومت، بخش خصوصی، جامعه مدنی و شهروندان) برای استفاده از سرمایه دانشی در فرایند سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری است. از دیگر سوی، مشارکت سازنده ذینفعان و ایجاد تعادل بین خواسته‌های مختلف و گاه متناقض ایشان در شرایط محیطی پیچیده و دارای عدم قطعیت، جهت تحقق اهداف و رفع موانع احتمالی موفقیت سیاست‌ها و اقدامات شهری اهمیت زیادی در فرایند سیاست‌گذاری شهری پیدا کرده است. برای این منظور، سطوح مختلف مشارکت ذینفعان براساس میزان قدرت‌دهی به شهروندان شامل طیفی از الگوهای اطلاع رسانی، شنیدن نظرها و دیدگاه‌هایی مردم، اعمال نظرات مردم در تصمیمات، اجماع و توافق عمومی تا دادن اختیار به مردم اهمیت فزاینده‌ای یافته است. با گذار به سطوح بالاتر، میزان تأثیرگذاری شهروندان در فرایند برنامه ریزی و مدیریت شهری افزایش یافته و

در بالاترین سطح، برنامه‌ریزان تنها اجرا کننده تصمیمات مردم خواهند بود که فراتر از تقویت تصمیمات و معترسازی آنان با نیازها و نظرهای مردم است و زمینه‌ای مهم برای تحقق عینی مردم سالاری فراهم می‌نماید. روندهای یادشده ساخت‌هایی را مطرح می‌کند که به ادبیات خاصی اهمیت می‌دهد. ادبیات مذکور که مقدمه دانش اندوزی وارد به این مرحله است ویژگی‌هایی دارد که هوشمندی، دیجیتال مداری، محوریت تکنوپل، مدیریت دانش بنیان، کنترل انواع آلودگی، راهکارهای کیفیت مدار و توجه به انواع ذینفعان از آن جمله است.

کتاب حاضر که با همت شایان تقدیر اداره مطالعات و برنامه‌ریزی شهری معاونت شهرسازی و معماری شهرداری اصفهان تالیف شده است، تلاشی درخور و قابل ستایش برای معرفی رویکردهای نوین در برنامه‌ریزی شهری و افق‌گشایی الگوهای سازندگی شهری در این راستا و روند است. امید است مطالعه‌ی این کتاب تواند زمینه‌ای برای برداشتن گام‌های مؤثر بمنظور یاری رساندن به برنامه‌سازان، برنامه‌ریزان شهری، طراحان شهری، مدیران شهری و دانشجویان ذیربط در خلق مکانی باکیفیت‌های محیطی پایدار باشد.

دکتر مصطفی بهزادفر

استاد شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران